

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ,
УПРАВЛІННЯ, ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Освітньо-професійна програма Зв'язки з громадськістю
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Ступінь вищої освіти Магістр

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри _____
Тамара ЛОЗИНСЬКА
12 грудня 2022 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Забезпечення реалізації принципу публічності у діяльності
закладів охорони здоров'я»

виконав здобувач вищої освіти заочної форми навчання

Дорошенко Євгенія Миколаївна

Керівник кваліфікаційної роботи

Ольга МИРНА

Полтава – 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	8
1.1. Сутність принципу публічності у діяльності закладів охорони здоров'я	8
1.2. Публічність як вимога до діяльності закладів охорони здоров'я	14
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПУБЛІЧНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	20
2.1. Ознаки та особливості принципу публічності у діяльності закладів охорони здоров'я	20
2.2. Форми та напрями реалізації принципу публічності у діяльності закладів охорони здоров'я	25
Висновки до розділу 2	35
РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПУБЛІЧНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	38
3.1. Принцип публічності у сфері охорони здоров'я: електронна система	38
3.2. Удосконалення підходу до фінансування системи охорони здоров'я на засадах публічності	44
Висновки до розділу 3	53
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність теми. Реформування системи охорони здоров'я, організаційних основ, форм, методів їхньої діяльності є питанням, яке досліджується науковцями у зв'язку з їх важливістю для становлення державності з метою забезпечення достойного життя населення України з дотриманням демократичних стандартів розвитку суспільства, підтримання рівня здоров'я громадян, інших основ публічного устрою. Підтримання нульової толерантності до корупційних явищ, а також втілення новітніх підходів до адміністрування у закладах охорони здоров'я вимагає відкритості у діяльності та можливості ефективної публічної комунікації.

Реалізація демократичних реформ вимагає якісної інформаційно-комунікаційної роботи закладів охорони здоров'я, налагодження комунікаційної взаємодії, інформаційної співпраці закладів охорони здоров'я з іншими владними суб'єктами та Національною , а також – формування методичного інструментарію на рівні обов'язкового підґрунтя функціонування місцевих органів влади, що сприяє належному, достатньому та якісному комунікативному процесу в публічно-управлінській діяльності.

Демократична модель публічного управління передбачає дотримання засад доступу до публічної інформації – як однієї з найбільших цінностей управління публічними процесами – і сприяє якісній співпраці закладів охорони здоров'я і суспільства. Від якісного організаційно-правового забезпечення реалізації принципу публічності залежить рівень довіри пацієнтів до фахівців закладів охорони здоров'я (ЗОЗ). Тому проблематика нормативного забезпечення реалізації принципу публічності є актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане в межах теми науково-дослідної роботи «Формування ефективної системи публічного управління в Україні» (номер державної реєстрації 0117u003104).

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є

подальша розробка концепції адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу публічності в діяльності ЗОЗ України та вироблення теоретико-методичних, нормативно-правових та практично-удосконалюючих пропозицій.

Мета дослідження зумовила необхідність поставити та розв'язати такі завдання:

з'ясувати сутність явища публічність у діяльності ЗОЗ;

з'ясувати зміст публічності як вимоги до діяльності ЗОЗ;

проаналізувати ознаки та особливості принципу публічності в діяльності ЗОЗ;

розкрити зміст форм та напрямів реалізації принципу публічності в діяльності ЗОЗ;

охарактеризувати принцип публічності у діяльності ЗОЗ: електронна система;

удосконалити підхід до фінансування системи охорони здоров'я на засадах публічності.

Об'єктом даного дослідження є суспільні відносини, які виникають в діяльності ЗОЗ.

Предметом дослідження є концептуальні основи адміністративно-організаційного забезпечення дотримання принципу публічності в діяльності ЗОЗ України.

Методи досліджень. Для проведення дослідження у кваліфікаційній роботі було використано такі методи: семантичний, статистичний, формально-догматичний, соціологічний, системно-структурного аналізу, прогнозування.

Інформаційна база. Дослідженню проблеми адміністративно-управлінського забезпечення різних аспектів принципу публічності присвячені праці таких вчених, як: В.І. Гурковського, О.А. Музики-Стефанчука, І.В. Ткача, Ю. Якименко тощо. Незважаючи на сучасний доробок з даної управлінської проблематики, потребують подальшого

дослідження питання актуалізації дотримання принципу публічності у діяльності ЗОЗ.

Інформаційною базою виступали енциклопедії, підручники, навчальні і практичні посібники, нормативно-правові документи, статистичні матеріали Департаменту охорони здоров'я Полтавської обласної державної адміністрації, матеріали науково-практичних конференцій, наукові праці.

Практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що висновки кваліфікаційної роботи мають практичне спрямування та можуть бути корисними при вирішенні наукових та практичних завдань правозастосування – у практичній діяльності закладів охорони здоров'я.

Апробація результатів роботи. За результатами проведеного дослідження опубліковані тези доповідей на тему: «Публічність як вимога до діяльності місцевих органів влади» [1], включені до збірника матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції кафедри публічного управління та адміністрування ПДАУ «Місьцеве самоврядування в Україні: теорія та практика» (07 грудня 2021 р., м. Полтава).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 55 сторінок комп'ютерного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

1.1. Сутність принципу публічності у діяльності закладів охорони здоров'я

Методично доречним підходом для визначення сутності принципу публічності у діяльності ЗОЗ та його нормативної природи є підхід, що передбачає розкриття сутності терміну «принцип» як теоретичного поняття та його подальшу екстраполяцію на явище публічність.

Термін «принцип» (від лат. *principium*) означає вихідні положення, правила, засоби, які визначають соціальну сутність та природу явища, його напрямок та основні властивості [2, с. 693].

Термін «принцип» розглядається у двох іпостасях: 1) як внутрішнє ціннісне переконання особи, яке визначає її ставлення до реальності, поведінки і норми діяльності; 2) базова підстава для управління у науковому пізнанні чи практичній діяльності [3, с. 309].

Дослівний переклад терміна «публічність» (*publicity*) з англійської мови означає «гласність», «популярність», «пропагування», «реклама».

Поняття публічності існує у різних семантичних конструкціях законодавчих норм. Так, у кримінальному, адміністративному, цивільному законодавстві вживаються терміни «публічний договір», «публічний інтерес», «публічна служба», «публічне право», що дозволяє розуміти термін «публічність» як юридичну ознаку присутності держави у суспільних відносинах [4, с. 31-32; 5, с. 52].

Згідно з Юридичною енциклопедією [6], термін «публічність», походить від латинського слова *publicum*, тобто народ, суспільство.

Публічність щодо ЗОЗ вказує на те, що їх діяльність є публічною та відкритою в частині надання медичних послуг. Публічність передбачає, що

організація і діяльність ЗОЗ є відкритою для всіх своїх членів – індивідів та їх спільнот.

«Публічність держави – характеристика, що іманентно притаманна апарату держави, всім її структурам і державним службовцям, наділеним владними повноваженнями: їх рішення і дії повинні бути в «правовому полі» (мати характер юридичного зв'язку), бути зрозумілими, прозорими, відкритими для громадян, підконтрольними інститутам громадянського суспільства. Публічність означає, що рішення і дії органів державної влади повинні мати загальносоціальну спрямованість, загальний характер, служити спільній користі та спільному інтересу. Втрата державною владою цієї якості чи її послаблення означає, що влада (яку символізують її представники, які обіймають вищі посади в державі) вироджується у свою протилежність, стає непублічною, корпоративною структурою, дії якої не відповідають спільним інтересам» [7].

Зміст влади полягає не лише у застосуванні примусу, сили, а, що найголовніше, у творенні системи, які її живить. Влада не може не проявляти себе в організації спільних справ. Якщо така організація і самі спільні справи вирішуються на користь суб'єктів влади чи окремих осіб (їх груп), а інтереси суспільства не знаходять своєї реалізації у діях влади, – вона втрачає якість публічності [5, с. 55].

Публічність у широкому значенні – це пріоритет суспільних, державних інтересів у взаємовідносинах людини із владою. В публічних інтересах доводиться обмежувати деякі права і свободи особи, а в приватних – удаватися до самообмеження державної влади і вибудовувати систему гарантій прав особи, які б охороняли її від свавілля представників державних органів.

В правовому аспекті публічність розглядають як принцип процесу та судочинства. Та будь-яка публічна діяльність (з огляду на саму назву діяльності), в тому числі і ЗОЗ, має бути публічною.

Слушною є думка Л.А. Савченко: «Публічність позитивно впливає на

ефективність роботи контрольних органів, на об'єктивність прийняття ними рішень, оскільки результати контрольних заходів, що ними проводяться, стають під громадський контроль, тобто під контроль громадян. Публічність у роботі органів фінансового контролю висуває особливо високі вимоги до якості, достовірності, об'єктивності матеріалів, що готуються для оприлюднення, оскільки вони стають доступними для всіх без винятку громадян. Дотримання цього принципу має важливе виховне значення. Піддання саме публічності фактів незаконного, нецільового чи неефективного використання фінансових ресурсів, з одного боку, сприятиме перевихованню правопорушників у фінансовій сфері шляхом впливу на них громадської думки, тобто має виховне значення, а з іншого – попереджатиме про можливість застосування до винних осіб відповідних фінансових, адміністративних чи інших санкцій, сприяючи зменшенню порушень фінансової дисципліни» [8, с. 73]. Отже, принцип публічної фінансової діяльності дисциплінує посадових осіб та має виховне значення для потенційних правопорушників, які можуть діяти у фінансовій сфері. Так, громадський осуд, навіть за фінансові правопорушення, на нашу думку, може значно зменшити кількість осіб, які підпадають під вплив адміністративного, фінансового, кримінального законодавства.

Принцип публічності реалізується насамперед шляхом розповсюдження інформації в усіх сферах суспільного й державного життя через спеціальні інформаційні служби, ЗМІ та інші засоби інформування, публічним характером органів державної влади, органів місцевого самоврядування, ЗОЗ, окрім випадків, передбачених законами України [9, с. 596]. Розглядаючи таке визначення, Д.С. Роговенко вказує: «Слід констатувати, що публічність є складовою принципу гласності, оскільки виступає як спосіб закріплення й забезпечення гласності. У цьому випадку публічність розуміється виключно як особливий характер діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування. Публічність у контексті наведеного визначення являє собою відкритість державних органів

та органів місцевого самоврядування, окрім відповідних випадків. Саме на підставі цього слідує висновок про взаємозв'язок публічності та гласності» [10, с. 172].

Одним із недоліків будь-якого ЗОЗ є неможливість суцільного контролю над його фінансовою діяльністю, що для усунення фінансових зловживань вимагає абсолютно незалежного зовнішнього контролюючого органу. Оприлюднення змісту річних бюджетів ЗОЗ не гарантує відповідність змісту бюджетів справжньому стану ведення господарських справ і високу якість надання медичних послуг.

Підтвердженням попередньої думки є відсутність фактичного застосування в українському законодавстві норм, завдяки яким можливим є притягнення до бюджетної відповідальності керівників органів публічної влади, наприклад, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, керівників профільних міністерств і відомств (для яких в окремих випадках передбачено персональну юридичну відповідальність) [11, с. 302]. Аналогічну ситуацію спостерігаємо і щодо очільників ЗОЗ.

Публічність є одним із принципів здійснення демократії, ефективного функціонування всіх її інститутів, діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, реалізації права на інформацію. Без публічності та інших демократичних принципів держава не може визнаватися правовою.

На нашу думку, публічність фінансової діяльності ЗОЗ у доведенні до громадян, інших суб'єктів інформації щодо взаємозв'язку руху фінансових потоків, співвідношення й збалансованості різних фінансових потоків, грошових фондів, змісту фінансових програм розвитку ЗОЗ, звітів за результатами використання фінансів [12, с. 14; 13, с. 46].

Л.А. Савченко вважає, що публічність – це доведення результатів діяльності органів фінансового контролю до відома громадськості [8, с. 376].

Професор О.П. Орлюк зазначає про принцип публічної фінансової діяльності, як її публічний і гласний характер [7, с. 47].

Під час публічної фінансової діяльності ЗОЗ принцип публічності виявляється в доведенні до відома громадськості, вищестоящих організацій, інших суб'єктів змісту нормативно-правових актів про бюджет, проєктів бюджетів, звітів про виконання, результатів перевірок і аудитів, що проводяться в ході такої діяльності.

О.А. Музика зазначає: «Нині принцип публічності бюджету застосовується в усіх країнах світу, та з певними обмеженнями та особливостями. Наприклад, у Канаді урядове бюджетне послання готується в таємно і розголошення інформації є надзвичайно серйозним проступком, що може спровокувати відставку міністра фінансів. Так міністра фінансів М. Лалонда піддали критиці представники опозиції у палаті громад, коли частину сторінки проєкту бюджету було сфотографовано під час зустрічі з представниками ЗМІ до подання бюджетної документації до палати громад» [14, с. 17].

Витоками принципу публічності публічної фінансової діяльності є ст. 57 Конституції України [15], що проголошує гарантування кожному права знати свої обов'язки й права. Положення Конституції, закони та інші нормативно-правові акти, у яких прописано права й обов'язки громадян, мають бути доведені в порядку, встановленому законом, до відома громадян. Працює правова норма, згідно якої не доведені до відома населення в порядку, встановленому законом, права і обов'язки не є чинними.

Як зазначає О.Б. Червякова, однією з гарантій реалізації конституційного права на інформованість в усіх сферах суспільного й державного життя є встановлення юридичної, зокрема адміністративної, відповідальності за неправомірну відмову в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у разі, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до законів України [16, с. 85].

Чинником забезпечення публічності ЗОЗ є відкрита, прозора, ефективна комунікація на вертикальному і горизонтальному рівнях.

Чинниками забезпечення публічності ЗОЗ є наявність результативного механізму контролю та нагляду громадськості за діяльністю ЗОЗ; доступ громадськості до публічних офіційних документів шляхом формування фахівцями зі зв'язків з громадськістю ЗОЗ доступу до публічної інформації, оприлюдненої на офіційних веб-сайтах, в соціальних мережах та в друкованій періодиці, а також надання потенційним пацієнтам, депутатам місцевих рад та журналістам самостійно отримувати інформацію з інформаційних джерел відповідного ЗОЗ.

Відкрита і зрозуміла громадськості, законна адміністративно-організаційна дія керівництва ЗОЗ призводить до правової визначеності, бо публічні рішення стають прогнозованішими. Завдяки прозорості громадяни поінформовані про умови отримання медичних послуг і здійснюють громадський контроль. Так, адміністрація комунальних ЗОЗ відповідає перед територіальною громадою. Якщо адміністрація ЗОЗ дотримується принципу публічності, надійність такого закладу підвищується.

Публічність характеризує відкритість та прозорість як елементи природи функціонування ЗОЗ.

Закріплення прозорості як нормативного принципу забезпечує відкритість ЗОЗ і повинно бути справою державного контролю, а влада підконтрольна громадськості [17].

Під принципом прозорості, на думку науковця І. В. Ткач, варто розуміти процес інформування, перетворення інформації про публічну діяльність органів влади, ЗОЗ на легкий і зрозумілий для сприйняття інформаційний контент. Тобто прозорість як принцип комунікації з населенням, має передбачати формування поінформованості населення про діяльність органів, закладів, установ, служб і реалізації розуміння змісту цієї діяльності [18].

Публічність є способом забезпечення рівності доступу до інформації, суспільного контролю щодо ЗОЗ, формування і функціонування громадянського суспільства. Правила, умови та принципи використання

публічності доцільно регламентувати за допомогою нормативно-правових актів [12, с. 45].

Отже, публічність виступає одним із принципів функціонування ЗОЗ. Діяльність структурних підрозділів ЗОЗ також має здійснюватися відповідно до принципу публічності. Реалізація принципу публічності стане механізмом запобігання корупційним правопорушенням у ЗОЗ та суттєвим фактором удосконалення комунікаційної взаємодії споживач-надавач медичних послуг.

1.2. Публічність як вимога до діяльності закладів охорони здоров'я

Невідповідність сфери медичного обслуговування населення потребам суспільства зумовлена неефективністю організації надання медичних послуг населенню, критичним станом ЗОЗ, недостатнім використанням потенціалу ЗОЗ недержавної форми власності, а також фізичних осіб-підприємців, які займаються професійною діяльністю в галузі медичної практики, рівнем надання медичної допомоги в рамках державних гарантій у сфері охорони здоров'я [19].

Тип взаємовідносин влади та громадян, який базується на безумовній відповідальності владних інституцій перед людьми, що досягається системним звітуванням за прийняті рішення, прозорістю у прийнятті рішень, а також систематичним інформуванням населення про наступні кроки, є найбільш бажаним на сучасному етапі розвитку суспільства. Тому публічність є вимогою до ЗОЗ.

Забезпечення інформаційної відкритості діяльності ЗОЗ є двостороннім процесом. Громадськість бажає і має право отримувати достовірну та повну інформацію про діяльність ЗОЗ. Прозорість передбачає докладне висвітлення подробиць діяльності ЗОЗ, роз'яснення завдань, змісту і механізму публічної діяльності, а відкритість – це створення ЗОЗ умов для одержання населенням інформації про їхню діяльність та процесу прийняття рішень на всіх етапах їх

підготовки [20]. Побудова якісних партнерських відносин між суспільством та інститутами охорони здоров'я повинна відбуватись у формі комунікаційного співробітництва та мати запобіжники з боку громадянського суспільства для громадського контролю за діяльністю ЗОЗ.

Публічність забезпечує розвиток громадянського суспільства шляхом відкритості дій ЗОЗ, процедур прийняття виконавських рішень та активізації громадянського контролю над діяльністю ЗОЗ, а такі поняття, як прозорість, гласність, відкритість, є певними характеристиками публічності [21]. Це засвідчує розуміння явища публічності як категорії, що поєднує елементи інформаційної роботи, характеристики контрольної та управлінської діяльності, а також вказує на особливості публічно-владної діяльності ЗОЗ.

Л.Р. Наливайко та М.Ю. Романов аргументують розуміння терміну «публічність» як комплексна категорія, що поєднує в собі «прозорість», «гласність», «відкритість», «підзвітність», «публічність», «участь в управлінні державними справами» та «доступ до публічної інформації». Зазначають: прозорість – обізнаність населення у діях влади, а відкритість – це реальна можливість впливу громадськості, зокрема на ЗОЗ. Деякі вчені уніфікують ці складові в категорію «публічність», це спрощує понятійно-категоріальний апарат в сфері громадсько-владної взаємодії, створює поле для наукової дискусії. Всі органічні складові публічності взаємопов'язані: одні є причиною інших, а інші – наслідком попередніх. Тобто прозорість – це рівень обізнаності діями влади, а відкритість є функціональною характеристикою влади до демонстрації діяльності органу влади. Тому варто підкреслити, що обізнаності в діях ЗОЗ не почнеться, допоки влада не почне діяти відкрито. Гласність – це характеристика влади, що робить її доступною до громадського обговорення, публічність – це здатність влади виконувати свої повноваження перед особами, що її обрали. Підзвітність є обмежувальною характеристикою влади, що відображає громадський контроль за її діяльністю [22]. Явище публічності може гарантувати довіру до ЗОЗ та попереджає зловживання з боку посадових осіб, що в підсумку

створює передумови для ефективних партнерських державно-громадських відносин. Важливо характеризувати владу за рівнем відкритості, зрозумілості для громадян, доступності для суспільства. Відкритість влади розширює демократизм суспільства. Вона скорочує відстань між державою і суспільством, підсилює довіру громадян до діяльності ЗОЗ.

Науковці дискутують щодо визначення сутності публічності, сфер її поширення, шляхів і механізмів забезпечення в діяльності ЗОЗ.

Публічність ототожнюють з безперешкодною доступністю громадськості до публічної інформації. Такий підхід зачіпає один із аспектів публічності – забезпечення достатнього рівня відкритості ЗОЗ. Також існує позиція, що дозволяє вбачати у публічності основу для налагодження комунікації між громадськістю та ЗОЗ.

М.В. Пашковська формулює інтегративне визначення: публічність – це сукупність компонентів, які формують належний рівень розуміння та обізнаності громадян щодо різних аспектів діяльності органів влади сфери охорони здоров'я, а також забезпечують права та можливості доступу до інформації, участі у роботі ЗОЗ, впливу на прийняття рішень та контролю за діяльністю посадових осіб. Для забезпечення відповідного рівня публічності в діяльності ЗОЗ застосовуються різноманітні механізми та інструменти [23].

Терміни «прозорість» та «відкритість» необхідно розмежувати.

Прозорість визначається мірою обізнаності громадян стосовно сутнісних проявів матеріальної і процесуальної сторони діяльності ЗОЗ; зрозумілості для широкої громадськості їх (органів) обумовленості, проявляється у тому, що окремі суб'єкти громадянського суспільства, на які поширюється рішення або дії ЗОЗ, мають бути обізнані про них і те, як вони (рішення або дії) будуть здійснені.

Відкритість визначається мірою безпосередньої участі громадян у діяльності ЗОЗ [18]. Феномен публічності набирає змісту ознаки діяльності публічної інституції. Не тільки суспільство виступає як умовний контролер

над владними процесами, а й держава намагається створити окремі механізми контролю за діяльністю власних громадян або їх об'єднань.

Публічність як соціальний феномен характеризує вплив інформації та ЗМІ на механізми соціальної організації, стан поінформованості щодо того чи іншого виду діяльності. Але надмірна відкритість соціальної системи збільшує можливості соціального конструювання контролю в різних сферах та соціальної деконструкції.

В.І. Гурковський зауважує, що актуальним є завдання пошуку нових механізмів взаємодії громадськості і державних органів, забезпечення публічності ЗОЗ [24]. Процес публічного управління в Україні в цілому має досить високий рівень публічності. Проте він не задовольняє потреби зростаючого громадянського суспільства. Тому удосконалення інституту публічності є дієвим засобом модернізації ЗОЗ [24].

Перспективи забезпечення принципу публічності в комунікаційних системах України:

- 1) надати повноту, інтерактивність, оперативність та своєчасність публічної інформації;
- 2) використання прогресивних каналів та технологій комунікацій;
- 3) забезпечити доступність для всіх соціальних груп для ведення дієвого діалогу між суспільством, громадянами та владними структурами;
- 4) збільшити ступінь персоніфікованості інформації.

Перспективним напрямом має стати створення багатофункціональних інформаційних майданчиків, де будуть поєднані інформаційні сайти, конкуруючі соціальні мережі, портали, відеохостинги, сервіси створення власних віртуальних соціальних груп, фотохостинги, платформа колективного блогінгу, геосервіси та портали структурованих нормативно-правових інфомасивів [25].

Крім висвітлення діяльності ЗОЗ категорія публічності застосовується для бізнес-процесів та управлінських процесів, суспільних або державних процесів, розкриття характеристик правоохоронної сфери.

Процес модернізації суспільних процесів і громадянських інститутів заснований на демократичному законодавстві і діяльності політичних об'єднань, на традиціях, ментальних особливостях [26]. Виявом розширювальної спрямованості режиму публічності є загальнодозвільний тип правового регулювання. Цей тип правового регулювання полягає в превалюванні дозволів, які дозволяють доступ до інформації, над зобов'язаннями, які обмежують цей доступ [27]. Публічність послуг публічного управління передбачає наявність осіб, які мають право на отримання своєчасного доступу до інформації про діяльність ЗОЗ, що обумовлює необхідність використання сучасних інформаційно-мережових технологій, знеособлення ініціаторів запиту, створення передумов для впровадження в інформаційні процеси передових технологій, ліквідацію міжрегіональних бар'єрів переміщення інформації.

Отже, публічність як феномен є ознакою розвиненості суспільства з урахуванням здатності суспільства до визнання необхідності існування перманентного діалогу в середині суспільства, з інституціями держави, органами влади, ЗОЗ.

Висновки до розділу 1

Сучасні наукові підходи до аналізу публічності підтверджують намагання сформулювати уявлення про структуру та природу явища публічності та його ролі в діяльності ЗОЗ в контексті налагодження комунікацій між суспільством і сферою охорони здоров'я. На концептуальному рівні явище публічності – гарантія довіри до владних інституцій, і запобіжник від зловживань з їхнього боку, що в результаті формує та забезпечує ефективні партнерські відносини між державою та її громадянами.

Довіра суспільства до ЗОЗ залежить від рівня їх публічності, адже з

цим пов'язується комунікативна здатність співпрацювати, оперативно реагувати на критику.

Закріплення засад публічності ЗОЗ має бути обов'язковим елементом комунікативного середовища, що стосується сфери публічного управління. Остання вимагає якісної інформаційної підтримки, що можливе через формування спеціальних організаційних і правових режимів роботи з інформацією. При цьому відкритість інформаційної діяльності є свідченням належної управлінської діяльності, організаційної роботи та прагнення до формування паритетних відносин в сфері публічного управління.

Публічність – складне явище соціальної, управлінської природи, правової, яке потребує регулювання, встановлення інструментів забезпечення і реалізації та впливає на процеси, пов'язані із розвитком сфери охорони здоров'я.

Основною характеристикою публічності в контексті налагодження комунікативної співпраці між ЗОЗ та суспільством є можливість вільного отримання громадянами інформації, а також зворотній інформаційний зв'язок ЗОЗ про їх діяльність, перспективи, досягнення, прорахунки.

Публічність впливає на суспільні та державні процеси в економічних та господарських відносинах (зокрема, зменшує рівень корумпованості); створюються передумови запровадження інформаційних технологій (зокрема, електронного урядування, мереж, широкого використання нових інформаційно-комунікаційних технологій). Сприяє інформаційній безпеці ЗОЗ як окремих інституцій держави.

РОЗДІЛ 2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПУБЛІЧНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

2.1. Ознаки та особливості принципу публічності у діяльності закладів охорони здоров'я

Питання відкритості публічної влади – вагомий принцип її належної діяльності. Ця засада складає групу положень, визнаних на міжнародному рівні. Відповідні положення викладено у декількох міжнародних стандартах, зокрема статті 19 Загальної декларації прав людини [28], положеннях статей 6, 8 та 10 Конвенції Ради Європи «Про захист прав людини та основоположних свобод» [29], Конвенції ООН «Про доступ до інформації, участі громадськості в процесі вироблення рішень та доступі до правосуддя в питаннях, коли йдеться про захист довкілля» [30], Рекомендації Ради Європи № R(81)19 «Про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні державних органів» [31] та інших.

Сукупність державних політик, що передбачають відкритість публічного управління істотно доповнює принцип взаємодії у розбудові прозорості та підзвітності з публічними інститутами. Так, 26–27 червня 2000 р. у Варшаві під час міжурядової зустрічі «До спільноти демократій», було підписано декларацію підтримки цивільного (громадянського) суспільства, а також незалежні засоби масової інформації в процесі здійснення ними своїх демократичних прав [32, с. 2]. В рамках сесії Генеральної Асамблеї ООН 20 вересня 2011 р. започатковано міжнародну ініціативу «Партнерство «Відкритий Уряд», яка сприяє загальним питанням посилення доступу до публічної інформації, взаємодії влади з громадськістю при формуванні та втіленні в життя державної політики [33].

Отже, питання розвитку підходів публічності у діяльності ЗОЗ пов'язані з активною участю у цьому процесі громадян та їх об'єднань.

У Заключних зауваженнях шостої періодичної доповіді України від 14 червня 2014 року [34] Комітет з економічних, соціальних і культурних прав висловлює стурбованість з приводу низької частки витрат на охорону здоров'я від валового внутрішнього продукту (ВВП).

Також вищезазначений Комітет зазначає, що право на охорону здоров'я включає в себе різноманітні соціально-економічні фактори, які створюють умови, що дозволяють населенню вести здоровий спосіб життя, також до нього входять основні складові збереження здоров'я (житлові умови, продукти та режим харчування, доступ до придатної для пиття води й адекватних санітарних умов, безпечні умови праці та сприятливе для здоров'я людини навколишнє природне середовище [35, с. 5]. Ситуація у сфері фінансування системи охорони здоров'я значно порушує положення статті 2 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, що передбачає обов'язок держави застосувати в максимальних можливих межах наявних заходів для поступового забезпечення повного здійснення прописаних у вищезазначеному Пакті прав сукупністю належних способів.

Варто зазначити, що у Національній доповіді Ради з прав людини від 31 серпня 2017 року [36], Україна бере на себе зобов'язання збільшити обсяг бюджетного фінансування сфери охорони здоров'я до 2,8 % ВВП, що опосередковано підтверджує усвідомлення посадовцями органів державної влади факту порушення Україною зобов'язань, взятих раніше на себе за міжнародно-правовими актами. Вже у 2020 р. при розподілі видатків для Міністерства охорони здоров'я України заплановано 116370,7 млн грн, а у 2021 році план видатків склав 159189,7 млн грн, що на 37 % перевищує значення попереднього року. Таке збільшення обсягу фінансування сфери охорони здоров'я в Україні сприятиме продовженню процесів реформування системи фінансування ЗОЗ в цілому. Станом на 01 червня 2022 р. обсяг видатків на охорону здоров'я за загальним і спеціальним фондами зведеного бюджету становить 225 млрд грн, що склало 4,8 % до ВВП України. Таким чином, держава виконала взяті раніше зобов'язання. Разом з тим на

реалізацію програми медичних гарантій передбачено спрямувати 157,3 млрд грн.

Ю. В. Пасмор визначає обставини, необхідні для інформування суб'єктів комунікації: наявність умов для вільного отримання інформації та можливості обговорення повних, достатніх і достовірних даних про ту чи іншу діяльність об'єктів або результатів [37, с. 123]. Все це дозволить зацікавленій особі одержати необхідний об'єм інформації і скласти адекватне уявлення діяльність ЗОЗ.

Принцип публічності в діяльності ЗОЗ в Україні є комплексним принципом, який покликаний забезпечувати комунікацію персоналу ЗОЗ з населенням, створювати шляхи (канали) взаємопроникнення публічної інформації у суспільстві та соціальної інформації в секторі охорони здоров'я за допомогою таких дій:

- регулювання процесів отримання та забезпечення доступу громадян до повної, зрозумілої, об'єктивної, достовірної, своєчасної, актуальної, доступної та неупередженої інформації стосовно діяльності ЗОЗ;
- створення умов та гарантій реалізації права на отримання якісних медичних послуг через забезпечення рівного доступу і можливостей до системи охорони здоров'я;
- вжиття заходів громадського контролю та моніторингу діяльності ЗОЗ на відповідність принципам законності та ефективності дій та рішень персоналу цих закладів, та звітувати ЗОЗ перед населенням про результати своєї діяльності і можливість застосування законних заходів відповідальності;
- створенням партнерських відносин влади і суспільства з метою активізації всього комплексу ресурсів для розбудови реформованої системи охорони здоров'я;
- за змістом принцип публічності органічно поєднує категорії «право доступу до публічної інформації», «прозорість», «відкритість», «гласність», «підзвітність» та «вимоги спрощення мови адміністрування».

Особливості принципу публічності у діяльності ЗОЗ:

- публічність є складовою системи засад функціонування системи ЗОЗ, її внутрішньо-організаційних процесів і основою різних інформаційних процесів;

- важливість принципу публічності обумовлена формуванням інформаційно-комунікаційної стратегії функціонування ЗОЗ;

- публічність формує уявлення суспільства та інших публічних інституцій про зміст та природу функціонування ЗОЗ, його місця в системі охорони здоров'я;

- принцип публічності є базовою передумовою для зворотного зв'язку про стан речей в роботі ЗОЗ. Тому його обсяг визначає рівень доступності та поінформованості населення про його досягнення та прорахунки.

Європейський Суд з прав людини використовує терміни «публічність» та «відкритість». Спробуємо дати визначення кожному з них. Оскільки цей термін має західне походження, спробуємо проаналізувати думку зарубіжних вчених з метою вірного застосування у вітчизняній науковій доктрині.

На думку європейських дослідників, публічність у діяльності ЗОЗ слугує таким цілям: відкритість захищає суспільні інтереси, оскільки зменшує ризик недобросовісного адміністрування та корупційних порушень, є дієвим інструментом захисту прав людини на отримання якісного медичного обслуговування, оскільки забезпечує необхідні підстави для прийняття адміністративних рішень [38, с. 13].

Віктор Алістар говорить, що публічність рішень – це будь-який соціальний механізм у демократичному суспільстві для забезпечення ефективної участі громадян та неурядових організацій у суспільному житті і призначенні представників установ та органів влади [39, с. 132].

Складові змісту поняття «публічність у діяльності ЗОЗ»:

- інформування людей про питання діяльності ЗОЗ, які становлять громадський інтерес;

- реалізація права громадян на інформацію;

- захист суспільних інтересів з метою зменшення ризиків корупції та недобросовісного адміністрування;
- партнерський та довірчий діалог між ЗОЗ, інститутами влади, бізнесом, громадськими об'єднаннями та представниками громадськості.

Отже, поняття «публічності» ЗОЗ будемо розуміти як політичну і адміністративну категорію.

Публічність є забезпечувальним елементом, засадою, що стає нарівні з демократичними інструментами, які створюють передумови партнерства влади і громадян, а також формують світоглядні орієнтири суспільства та держави у їх взаємозв'язку.

Р.І. Стадник розуміє відкритість органів влади як принцип законодавства про свободу інформації та зазначає, що принцип максимальної відкритості – це складова частина доступу до інформації, що виявляється, по-перше, в тому, що державні органи зобов'язані розкривати інформацію, по-друге, – кожен член суспільства має відповідне право отримувати її [40, с. 56]. Н. Відкритість охоплює право на доступ до публічної інформації, адже реалізація права на звернення до ЗОЗ безпосередньо пов'язана з реалізацією права на інформацію, що знаходиться у власності відповідних закладів.

Розвиваючи думку М. Пашковської [23, с. 136] зазначимо, що публічність – фундаментальне поняття, яке поєднує декілька понять, що визначають форми та способи функціонування ЗОЗ у відкритому суспільстві.

Аналізуючи наукову літературу, можна прослідкувати тенденцію про те, що науковці не відмежовують поняття «публічність» від гласності, прозорості та відкритості.

У працях Б. Шевчука розподіляються принципи відкритості та прозорості, зводяться у спільну категорію. Принципи відкритості та прозорості є інструментами забезпечення верховенства права та захисту інтересів суспільства і окремих громадян, передбачає відкритість [41].

Зміст принципу публічності полягає в тому, що ЗОЗ в різних формах здійснюють найбільш повне інформування громадян про свою діяльність і

періодично вдаються до моніторингу громадської думки та до комунікаційної співпраці з інститутами громадянського суспільства в процесі удосконалення своєї діяльності.

2.2. Форми та напрями реалізації принципу публічності у діяльності закладів охорони здоров'я

Форми забезпечення публічності ЗОЗ можуть бути різними. Це зовнішня комунікація, паблік-рілейшинз, консультації з громадськістю, громадські ради, звернення громадян, електронне врядування.

Публічний характер діяльності обласного департаменту охорони здоров'я, який відповідає за діяльність медичної галузі на регіональному рівні проявляється, наприклад, під час інформування на сторінках офіційного сайту установи населення області про зміст розроблених проектів рішень щодо прийняття обласних програм підтримки і розвитку комунальних ЗОЗ, висвітлення змісту програми про реконструкцію приймальних відділень лікарень планового лікування, оприлюднення інформації про проведені апаратні наради, розширені колегії, публікації витрат обласного бюджету на фінансування ЗОЗ, щорічних звітів про виконання програм міжнародної технічної допомоги.

На нашу думку, варто говорити спочатку про гласність, а потім про публічність діяльності ЗОЗ. Подеколи принцип плановості можна розглядати в тандемі з прозорістю. Зокрема, Л.А. Савченко зазначає: «Публічність і прозорість діяльності суб'єктів фінансового контролю забезпечується через налагодження зв'язків із громадськістю шляхом розгляду та надання на звернення (запити, скарги, заяви) громадян письмової або усної інформації за погодженням з ініціаторами контрольних заходів» [42, с. 75]. В Україні заохочується відкритий доступ до публічної інформації щодо діяльності ЗОЗ.

Визначення публічної інформації дає ст. 1 відповідного закону.

Публічна інформація – це «відображена й задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом» [43].

Згідно ст. 3 [43] право на доступ до публічної інформації гарантується такою діяльністю: обов'язком розпорядників інформації надавати й оприлюднювати інформацію, крім випадків, передбачених законом; визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організують у встановленому порядку доступ до публічної інформації, якою він володіє; максимальним спрощенням процедури подання запиту та отримання інформації; доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім випадків, передбачених законодавством; здійсненням парламентського, громадського й державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації; юридичною відповідальністю за порушення законодавства про доступ до публічної інформації.

Доступ до публічної інформації відповідно до ст. 4 [43] здійснюється за такими принципами: прозорості й відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень; вільного отримання та поширення інформації, крім обмежень, встановлених законом; рівноправності незалежно від ознакраси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак.

Зокрема, на офіційних сайтах суб'єктів публічної фінансової діяльності у вкладці «Доступ до публічної інформації» наводиться у відкритому доступі інформація з ознаками публічності. На законодавчих підставах доступ до інформації забезпечується шляхом оперативного й систематичного оприлюднення інформації в офіційних друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах у мережі Інтернет, на інформаційних стендах чи будь-яким іншим

способом (ст. 5) [43] (наприклад, за допомогою соціальних мереж Facebook, Telegram, Twitter), а також шляхом надання інформації за запитами на інформацію.

Так, на офіційному сайті Департаменту охорони здоров'я Полтавської обласної військової адміністрації [44] у розділі «ДЕПАРТАМЕНТ» вкладка «Очищення влади» подано публічну інформацію нормативно-правового характеру з даного питання, заяви і майнові декларації посадових осіб департаменту; у вкладці «Бюджет та фінанси» наведено адекватну реаліям сьогодення інформацію про відкритий бюджет (на жаль, в умовах воєнного стану гіперпосилання openbudget.in.ua не працює), фінансові прогнози, бюджетні запити, паспорти бюджетних програм тощо; у вкладці «Про запобігання корупції» можна ознайомитись з відповідною нормативно-правовою інформацією і конкретними щорічними планами щодо запобігання та виявлення корупції, наказами про їх затвердження тощо; до інформації в межах наступної вкладки «Оцінка діяльності Департаменту» доступ у зовнішніх користувачів станом на 01 грудня 2022 р. відсутній. Окремого аналізу потребує розділ «СИСТЕМА ОБЛІКУ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДООЗ», де представлено такі матеріали: а) загальна інформація; б) звернення громадян; в) реєстр оприлюднених документів; г) звіти. Так, питання роботи зі зверненнями громадян висвітлено в інформаційних листах про підсумки роботи зі зверненнями громадян протягом 2016 (у першому півріччі), 2017 (за дев'ять місяців), 2020 рр. У реєстрі оприлюднених департаментом документів представлено затверджені облдержадміністрацією тарифи на платні послуги, які надаються ЗОЗ області (дата публікації 21.09.2011 р.), а також окремі проекти рішень та обласні програми, які стосуються охорони здоров'я.

На веб-порталі КП «Полтавський ОКШВД ПОР» [45] широко представлено за 2018-2019 рр. звіти щодо використання бюджетних ресурсів, фінансова звітність, довідки з фінансових питань, звіт керівника ЗОЗ про виконання показників ефективності, статут ЗОЗ. Унеможлиблює проведення

аналізу щодо ефективності діяльності даного ЗОЗ відсутність на офіційному сайті фінансової звітності комунального підприємства з другого кварталу 2020 р. по теперішній час.

Далі проаналізуємо повноту висвітлення публічної інформації на сайті КП «Обласний центр профілактики та боротьби з ВІЛ/СНІД ПОР» [46]. Так, за допомогою розділу «Державні закупівлі» в один клік переходимо на офіційну «територію» електронної системи публічних закупівель Prozzogo. Цікавими з точки зору дотримання принципу публічності у діяльності даного ЗОЗ є і такі розділи: «Запобігання проявам корупції», «Звіти про використання благодійних коштів» (подано інформацію про благодійні внески у I-IV кварталах 2018-2019 рр.), «Фінансові звіти підприємства». В останньому із зазначених розділів бачимо квартальні та річний звіти про виконання у/за 2020 рік фінансового плану комунального підприємства, у яких міститься інформація щодо формування фінансових результатів (додаток А), розрахунків з бюджетом, інвестиційної діяльності, коефіцієнту зносу основних засобів, звіту про фінансовий стан, дані про персонал та оплату праці. Оскільки всі 100 % планових показників, представлених у звіті за 2020 р. (див. додаток А), повністю співпали з фактичними, можемо висунути гіпотезу про м'яко кажучи недосконалу систему фінансового планування даного комунального підприємства. За фактом відсутності у звітному документі повноцінного коефіцієнтного аналізу, представленого лише коефіцієнтом зносу основних засобів, можемо стверджувати про недостатню увагу фахівців обласного центру до розробки стратегічних напрямів посилення фінансової безпеки досліджуваного підприємства.

На нашу думку, доречно рекомендувати ЗОЗ виокремлювати на сайтах розділ «Публічна інформація» і наповнювати його такими матеріалами: шляхи одержання публічної інформації; контакти для запитів на її отримання; службова інформація.

До службової інформації належать відомості (інформація):

що містяться у внутрішній службовій кореспонденції ЗОЗ (доручення,

службові, доповідні записки, рекомендації тощо), пов'язані з розробкою напрямів діяльності ЗОЗ, процесами прийняття публічних рішень і передують громадському, внутрішньоорганізаційному, відомчому обговоренню та/або прийняттю рішень;

що містяться у внутрішніх наказах ЗОЗ, наказах, розпорядженнях підпорядкованості, наприклад департаменту (головному управлінню, управлінню) охорони здоров'я, листах, та інших документах, що кореспондуються ЗОЗ та пов'язані з наданням медичної допомоги населенню (у тому числі профілактика, лабораторні обстеження, диспансеризація, стаціонарне лікування);

що зазначені в окремих наказах, положеннях, розпорядженнях, інших документах ЗОЗ, що регламентують внутрішню діяльність ЗОЗ, у тому числі з питань оплати праці і з кадрових питань;

що містяться в окремих іміджевих матеріалах до візитів, пресконференцій, переговорів та інших заходів із представниками міжнародних організацій, що надають ЗОЗ технічну допомогу, зокрема, щодо постачання електрогенеруючого обладнання;

щодо заходів в царині реалізації досягнутих дво- й багатосторонніх партнерських домовленостей;

що містяться в господарській документації;

про роботу з службовими документами щодо забезпечення охорони державних таємниць.

В моменти прийняття управлінських рішень використання принципу публічності сприяє гарантуванню мінімальних соціальних гарантій для громадян, оздоровленню економіки та становленню демократичної держави. У різних за формами правління державах застосовують різні підходи щодо координації, регулювання, забезпечення, унормовування діяльності ЗОЗ. Публічність і прозорість діяльності ЗОЗ під час управління публічними коштами має забезпечити реалізацію постулатів (напрямів) антикорупційної політики, створення відносин довіри між населенням і надавачами медичної

допомоги. Існування правової держави не можливе без формування проактивного громадянського суспільства, яке базується на принципі публічності, може прозоро спостерігати за розподілом і використанням бюджетних фінансів, ефективністю функціонування бюджетної системи та безпосередньо долучатися до управління публічними фінансами [47, с. 13–14].

Мета принципу публічності у діяльності Департаменту охорони здоров'я в Полтавській області – максимально залучити громадськість до процесу управління сферою охорони здоров'я, що передбачає повну довіру та взаємодію у прийнятті управлінських рішень. Тому умовою підвищення ефективності в діяльності департаменту є необхідність зближення його із громадянським суспільством. Актуальності набуває включення сучасних ефективних засобів ведення політики з метою доповнення їх незаконодавчими інструментами [48] – на противагу вертикальному підходу до вирішення проблем [49, с. 103]

Досліджуючи форми реалізації принципу публічності в діяльності обласних департаментів (головних управлінь, управлінь) охорони здоров'я, доцільно спиратися на європейську модель побудови правових відносин державних органів та інститутів громадянського суспільства, над розробкою якої працювали експерти Ради Європи [50, с. 125].

Довідкова література демонструє багатоманітність підходів до поняття «форма». Слово «форма» походить від латинського *forma* й означає «зовнішній вигляд», «зовнішнє окреслення», «видимість» чого-небудь. Загальнонаукове розуміння поняття «форма» найчастіше пов'язується з поняттям зміст», наприклад: форма – це будь-яке зовнішнє вираження якого-небудь змісту [51, с. 501], або зовнішній вияв чого-небудь. Досить часто при визначенні форми або не вказують на вид організації змісту, або під нею мають на увазі «спосіб існування і формулювання змісту» [52, с. 612], або, навпаки, акцентують увагу на тому, що форма пов'язана зі змістом як внутрішньо, так і зовнішньо: форма – це спосіб існування змісту, його

внутрішня структура, організація і зовнішній вираз [52, с. 1328].

Форма – це безпосередній атрибут адміністративної діяльності, що забезпечує найбільш доцільну залежність елементів діяльності, взаємний зв'язок, що вносить у їх співвідношення стабільність, упорядкованість та динамізм [53, с. 252].

Таким чином, форма реалізації принципу публічності у діяльності органу влади – це зовнішній прояв змісту принципу публічності, який розкриває його внутрішню організацію.

Е.А. Афонін і О.В. Сушій виділяють дві форми реалізації публічності влади: електронний уряд, політичні комунікації [54, с. 235].

Форми забезпечення реалізації принципу публічності у діяльності ЗОЗ можна класифікувати на організаційні та правові. Організаційними формами реалізації принципу публічності в діяльності ЗОЗ є форми реалізації, що прямо не закріплені у нормативно-правових актах, але можуть бути опосередковано відображені у них. Правові форми здійснення принципу публічності у діяльності ЗОЗ набувають виразу у чинних нормативно-правових актах.

Правовою формою реалізації принципу публічності в діяльності органів влади, державних установ також є електронне урядування [55; 56, с. 22; 57, с. 318].

Електронне урядування не є частковим технологічним рішенням воно являє собою концепцію, яка необхідна для глобального інформаційного перетворення суспільства [58, с. 11].

Електронна послуга надається за заявою фізичної та юридичної особи, поданої в електронній формі через онлайн-сервіси Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг. Вона спрямована на реалізацію прав фізичної або юридичної особи. Її наслідком є виникнення припинення правовідносин між послугоотримувачами та органами публічно-владних повноважень [59, с. 197].

В Україні створено Єдиний державний портал адміністративних послуг Постановою КМУ від 03 січня 2013 р. № 1313 та затверджено Порядок ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг [60].

Єдиний веб-портал державних послуг «Дія» передбачає таке: можливість отримання публічних послуг, подання звернень, скарг, петицій громадян; здійснення електронного листування з органами влади, проведення опитувань тощо; впровадження мобільного додатку «Дія»; користування особистим кабінетом та доступ до інформації з реєстрів; створення сучасного реєстру адміністративних послуг. Держателем порталу «Дія» є Мінцифри.

Суспільна, громадянська згода у суспільстві виступає як результат ефективної публічної комунікації – процесу безперервного обміну ціннісними потребами між громадянами та органами влади, державними установами з метою досягнення згоди. Тому суспільна згода є соціально корисним продуктом комунікації.

Дійсно, Кодекс кращих практик участі громадськості в процесі прийняття рішень, прийнятий Радою ЄС, закріплює чотири поступові рівні участі громадянського суспільства в процесі прийняття суспільних рішень – від найменшого до найбільшого залучення: інформація, консультації, діалог і партнерство [61]. Структура забезпечення процесу участі громадськості відображає процес трансформації публічної інформації, а також реалізацію принципів гласності, прозорості, відкритості, підзвітності [49, с. 262], які виступають складовими елементами системи принципу публічності в діяльності ЗОЗ.

Однією із правових форм забезпечення принципу публічності у діяльності ЗОЗ є поінформованість громадянського суспільства.

Однією з гарантій права на інформацію є створення механізму реалізації права доступу до публічної інформації.

Механізм реалізації права є особливою правовою підсистемою механізму правового регулювання, яка містить в собі регулятивні та охоронні правові засоби, за допомогою яких об'єктивне та суб'єктивне право

відбивається на фактичній поведінці суб'єктів, тобто залежить від їх вольової діяльності з метою досягнення відповідного правового результату [62, с. 4].

Наступною правовою формою реалізації принципу публічності у діяльності ЗОЗ є висвітлення її діяльності у засобах масової інформації. Головне завдання – надання інформації про діяльність ЗОЗ. Забезпеченням права громадянського суспільства отримувати інформацію про роботу є обов'язок ЗОЗ надавати засобам масової інформації інформацію про свою діяльність через власні інформаційні служби, а журналістам – вільний доступ до неї, крім випадків державної таємниці [63]. ЗМІ мають право на висвітлення діяльності ЗОЗ.

Напрямами реалізації принципу публічності є закріплення на законодавчому рівні право на інформацію. Це виражається у певних діях.

По-перше, закріпленні обов'язку суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення [64; 43].

По-друге, встановленні на законодавчому рівні об'єктів інформації, які повинні публікувати розпорядники інформації. У [64; 65] визначено перелік публічної інформації, доступ до якої не може бути обмежений.

По-третє, закріпленні таких принципів оприлюднення інформації про діяльність органів влади: систематичність; актуальність; новизна; оперативність [49, с. 103].

По-четверте, встановлення шляхів оприлюднення доступу до інформації.

Наступний напрям реалізації принципу публічності – це розвиток відкритих даних.

Основними заходами є формування та розвиток інфраструктури відкритих даних на базі єдиного державного веб-порталу відкритих даних <http://data.gov.ua/>. Отриману у такий спосіб інформацію дозволяється використовувати та поширювати, що робить її головною цінністю проведення інформування громадськості за принципом надання доступу до

інформації про діяльність органів виконавчої влади у формі відкритих даних для особи запитувача.

Звідси випливає необхідність дотримання принципів постійного оприлюднення та регулярного оновлення наборів даних у формі відкритих даних, що становить суспільний інтерес, відповідає кращим світовим практикам, та принципу публічності у діяльності ЗОЗ [66].

Надзвичайно важливу роль у забезпеченні комунікації між ЗОЗ та суспільством, налагодженні вертикальних та горизонтальних зв'язків відіграє інститут PR (паблік-релейшинз).

Головні завдання PR-служби ЗОЗ: 1) доводити до відома громадськості інформацію щодо діяльності ЗОЗ; 2) створювати сприятливе середовище для висвітлення інформації щодо здійснення державних програм охорони здоров'я, інформувати посадових осіб та інших осіб, які приймають рішення, про наявну та можливу реакцію громадськості на реформи системи охорони здоров'я тощо.

Взаємодія між громадськістю та ЗОЗ передбачає постійну співпрацю у вирішенні питань якісного медичного обслуговування, за якої обидві сторони діють прозоро та відкрито. Тобто взаємодія очільників ЗОЗ з громадськістю повинна здійснюватися на засадах публічності. Також у результаті взаємодії відбувається взаємний вплив громадськості на державні медичні установи, ЗОЗ та зворотній процес. Завдяки цьому стає можливим здійснення контролю громадськості за діяльністю ЗОЗ [67, с. 283].

Таким чином, при взаємодії ЗОЗ необхідно досягати взаєморозуміння у відносинах, застосовуючи різноманітні механізми та форми. У налагодженні діалогу мають бути зацікавлені обидві сторони. Коли державні установи здійснює певні кроки для активізації населення з метою залучення його до спільного з нею вирішення проблемних питань та процеси прийняття рішень у цілому: тоді використовується поняття «залучення громадськості». Отже, «участь громадськості» – результат процесу «залучення» [68, с. 347].

Форми реалізації принципу публічності в діяльності МОВ знаходять

свій прояв на практиці у напрямках реалізації принципів відкритості та прозорості.

Отже, завдяки залученості медичних послуг до онлайн-простору забезпечується оперативність, мобільність отримання послуги, зручність, доступність, а також мінімізується корупційний складник в сфері охорони здоров'я, оскільки суб'єкт повністю або частково усувається від процесу прийняття рішення про надання чи відмову у наданні медичної послуги.

Висновки до розділу 2

Принцип публічності має певні особливості. Категорія «принцип публічності» є складовою системи засад функціонування системи охорони здоров'я, базисом інформаційних процесів.

Принцип публічності є передумовою для комунікаційного зв'язку про реальний стан речей в роботі ЗОЗ. Його обсяг визначає рівень доступності та поінформованості суспільства про досягнення та прорахунки ЗОЗ.

Отже, принцип публічності ЗОЗ визначає базові стандарти та процес надання можливості громадянам мати вільний доступ до інформації про діяльність ЗОЗ, впливати на прийняття рішень щодо реформування медичної галузі, а також формування партнерського діалогу між цими суб'єктами на засадах відкритості, довіри та прозорості.

Усі зазначені вище підходи дозволяють зробити такі висновки.

По-перше, принцип публічності ЗОЗ повинен розглядатись як поєднання фундаментальних стандартів, що є основою функціонування цих органів та розвитку їх комунікативних можливостей для створення режиму відкритості, довіри та прозорості, запобігання корупційним зловживанням з боку фахівців, посадовців, спеціалістів ЗОЗ, покращення сервісності, а також покращення іміджу і контролю з боку громадськості.

По-друге, ключове значення принципу публічності ЗОЗ розривається

крізь призму функціонального змісту конкретно взятого органу публічної адміністрації. Це означає, що обсяг комунікативної можливості та потреби в різних публічно-владних інституціях є різною (наприклад, рівень публічності Міністерства охорони здоров'я України суттєво відрізняється від відкритості будь-якого з правоохоронних органів).

По-третє, принцип публічності ЗОЗ – гарантія ефективної співпраці громадянського суспільства і влади, а також забезпечення контролю та законності публічно-владної діяльності.

Залежно від закріплення у нормативно-правових актах форми реалізації принципу публічності у діяльності ЗОЗ можна класифікувати на організаційні й правові.

Зазначається, до правових форм реалізації принципу публічності у діяльності ЗОЗ належать: поінформованість громадянського суспільства; електронне урядування; висвітлення його діяльності у ЗМІ.

Зазначається, що до організаційних форм реалізації принципу публічності в діяльності ЗОЗ належать: побудова суспільного діалогу між представниками органів держави в сфері охорони здоров'я та представниками громадськості; залучення громадськості до процесу прийняття рішень з метою забезпечення постійної взаємодії суспільства та органів влади.

Визначено, що форми реалізації принципу публічності в діяльності ЗОЗ на практиці реалізуються через конкретні напрями реалізації принципу публічності в діяльності ЗОЗ.

Зазначається, що напрямами реалізації принципу публічності є закріплення на законодавчому рівні права на інформацію; розвиток електронних послуг; розвиток відкритих даних; надання інформації за запитами на інформацію. Визначено, що напрямами реалізації принципу публічності у роботі із засобами масової інформації є комунікативні стратегії.

Вважаємо за доцільне завантажити на сторінку офіційного сайту КП

«Обласний центр профілактики та боротьби з ВІЛ/СНІД ПОР» у розділі «Фінансова звітність підприємства» про виконання фінансового плану підприємства за 2021-2022 рр., в подальшому проаналізувати їх на повноту висвітлення, точність, доречність наведеної в них інформації в числовому форматі. Ініціювати проведення аудиту питань фінансового планування діяльності ЗОЗ з подальшим висвітленням його результатів на сайті.

РОЗДІЛ 3

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПУБЛІЧНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

3.1. Принцип публічності у сфері охорони здоров'я: електронна система

Серед усіх гілок влади, діяльність органів виконавчої влади є найбільш наближеною до громадян. Ефективне державне управління не здатне створити нормальні умови для розвитку суспільства в цифрову епоху за умови його інформаційної «закритості». Громадськість, використовуючи сучасні електронні канали комунікації з органами публічної влади, бере участь у державотворчих процесах, здійснює контроль публічного управління та висвітлює корупційні прояви. Втім, сучасна публічність – це готовність не тільки до комунікації, але й до створення сучасної інформаційної інфраструктури та публічного інформаційного продукту, який сприятиме забезпеченню обізнаності громадського суспільства у сфері державно- управлінських процесів.

Впровадження електронних технологій в політику прозорості є складним технічним і юридичним завданням. Аналіз нормативних актів свідчить про початковий етап зародження реалізації принципу електронної публічності в органах виконавчої влади.

Незважаючи на те, що так званий основоположний інформаційний акт – Закон України «Про інформацію» – був прийнятий ще у 1992 році, з того часу до нього було внесено вже більше 15 змін. Натомість, Закон України «Про доступ до публічної інформації», метою якого є забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації [43], прийнятий лише у 2011 році. І з того часу спостерігається посилення принципу публічності в роботі органів виконавчої влади за допомогою

інформатизації, цифровізації та діджиталізації. Черговим етапом удосконалення інституції публічності публічної влади є прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України» № 2260 від 11.10.2019 року, в напрямку розширення електронної форми комунікації між громадянами, інститутами громадянського суспільства та державними органами [69]. З урахуванням таких інновацій, феномен електронної публічності стає не доктринальним терміном, а практичною реальністю для кожного громадянина у його праві бути поінформованим про державницькі процеси.

Передумовами розвитку діджиталізації та електронізації прозорості в органах виконавчої влади є такі:

- збільшення обсягу електронних звернень;
- виконання міжнародних зобов'язань з інформаційно-правового розвитку, в тому числі у зв'язку з приєднанням до Міжнародної хартії відкритих даних;
- необхідність підвищення культури менеджменту даних в епоху інформаційної перенасиченості;
- посилення вимог до публічної підзвітності тощо.

Поряд з численними законодавчими змінами можна окреслити новий порядок комунікації органів виконавчої влади та громадян, обумовлений діджиталізацією державно-правових та політико-економічних процесів. Мова йде про електронізацію звернень.

Відсутність належної електронної форми взаємодії та – відповідно – відкритості органів виконавчої влади багатьма вітчизняними дослідниками розцінювалася як серйозна проблема. Так, за переконанням В.І. Цимбалюк і К.О. Кісілевич, важливо досягти прозорості усієї системи роботи щодо звернень громадян шляхом використання сучасних інформаційних технологій, серед яких надіслання звернень в електронній формі [70].

Актуальність інтеграцій законодавчих ініціатив в реалізацію принципу публічності обумовлюється насамперед підвищенням обсягу електронних

форм взаємодії, що є закономірним в аспекті розвитку інформаційних технологій. З кожним днем обсяг звернень, надісланих до органів виконавчої влади електронною формою, збільшується у порівнянні із надсиланням звернень у паперовій формі.

Електронна публічність органів виконавчої, без сумніву, потребує підвищення якості до даних, які публікуються для загального користування. На відміну від паперової форми, електронні відомості розкривають широкий потенціал обробки даних, її подальшої візуалізації. Кінцевий інформаційний продукт обробки електронних даних є простим, зрозумілим та легкодоступним для різних соціальних верств населення та зацікавлених осіб.

Згідно з Законом України «Про доступ до публічної інформації», публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана чи створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або інформація, яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації [43].

Одним із сучасних видів публічної інформації є відкриті дані. У 2016 році Україна приєдналася до Міжнародної хартії відкритих даних [71], таким чином декларуючи про те, що вона бере на себе зобов'язання з інтеграції відповідних зобов'язань в норми національного законодавства.

На виконання положень Міжнародної хартії відкритих даних в аспекті реалізації принципу прозорості Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 року № 900-р затверджено план дій з реалізації принципів Міжнародної хартії відкритих даних. Одним із актуальних напрямів в аспекті забезпечення громадської обізнаності є розвиток культури управління даними [72].

Відповідальним за реалізацію зазначених напрямів є Державне агентство з питань електронного урядування, центральні органи виконавчої

влади та органи місцевого самоврядування.

Згідно з частиною 1 статті 10 ЗУ «Про доступ до публічної інформації», публічна інформація у формі відкритих даних – це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання [43].

Публічні відкриті дані – це не лише певна інформація, що знаходиться у вільному доступі, але й юридична та технічна відкритість, як зазначають М.С. Ковтун і Н.О. Хрякова. Юридична відкритість означає можливість отримувати дані на законних підставах, використовувати їх та поширювати відповідно до законодавства [73, с. 67]. При цьому, на відміну від електронних даних, які розміщуються на вебсайтах, відкриті дані публікуються у структурованому вигляді, що дає можливість не тільки їх перегляду, а й конвертації, обробки, вивантаження тощо.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» вимагає у розпорядників інформації, органів виконавчої влади надавати публічну інформацію у формі відкритих даних як на запит, так і оприлюднювати та регулярно оновлювати її на єдиному державному вебпорталі відкритих даних та на своїх вебсайтах [43]. Це означає цілковиту відкритість даних для їх вільного користування для усіх зацікавлених верств громадського суспільства.

Частиною 4 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» передбачається, що перелік наборів даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, вимоги до формату і структури таких наборів даних, періодичність їх оновлення – все це визначається Кабінетом Міністрів України. При цьому, до такого переліку Кабінет Міністрів України обов'язково включає інформацію, доступ до якої у формі відкритих даних передбачено законом [43]. На виконання зазначеної норми Кабінетом Міністрів України затверджено Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних від 21 жовтня 2015 року № 835. Важливим в даному випадку є пункт 1 цього Положення, яким передбачено принципи опублікування

відкритих даних ОДВ: відкритість, оперативність і чіткість; доступність і використання; порівнянність та інтегрованість; покращене урядування і залучення громадян; інклюзивний розвиток та інновації [74].

Пунктом 4 зазначеного Положення також встановлено, що набори даних завантажуються та регулярно оновлюються розпорядником інформації на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, розміщується у глобальній мережі Інтернет за адресою: <https://data.gov.ua/> [74].

Порядком ведення Єдиного державного вебпорталу відкритих даних, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 867, передбачено певний механізм ведення Єдиного державного веб-порталу відкритих даних з метою забезпечення доступу до публічної інформації у формі відкритих даних та взаємодії з користувачами щодо відкритих даних, держателем якого є Державне агентство з питань електронного урядування [75].

Єдиний державний портал відкритих даних – це Інтернет-платформа, створення якої передбачено для масштабування публічності публічної влади.

Зазначений портал відкритих даних розкриває наступні інформаційні можливості публічності публічної інформації: пошук відомостей за ключовими словами у назві; встановлення класифікації та пошук даних за розпорядниками інформації, категоріями, популярністю, розміром та датою публікації; моніторинг статистики переглядів та завантажень наборів даних і прикладних програм на базі відкритих даних; реєстрація подій, що відбуваються на порталі і стосуються його безпеки; відстеження версійності наборів даних; застосування інструментів візуалізації даних; залучення інструментів завантаження наборів даних [75].

Пошук відкритих даних також можливо здійснювати за розпорядниками інформації, які на Порталі відкритих даних класифіковано на наступні групи органів виконавчої влади: міністерства; державні служби; державні агентства; державні інспекції; центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом; інші органи влади; національні комісії [76].

Окрім цього, зручним є пошук публічної інформації за ключовими словами та форматами даних.

Черговим кроком в удосконаленні механізму публічного адміністрування у сфері відкритих даних є внесення змін до Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних від 21 жовтня 2015 р. № 835 шляхом доповнення його Порядком щорічної оцінки стану оприлюднення та оновлення відкритих даних розпорядниками інформації на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, затвердженому Постановою КМУ від 17 квітня 2019 р. № 409. Суть аудиту публікації відкритих даних, згідно з зазначеним вище Порядком, полягає у наступному: щороку – до 1 березня року, що настає за роком оцінки, – розпорядники інформації надсилають Державному агентству з питань електронного урядування заповнену картку оцінки стану оприлюднення та оновлення відкритих даних [74].

Забезпечення обізнаності – квінтесенція існування принципу публічності в діяльності ЗОЗ. Якщо розглядати принцип публічності як процес, то його природа фактично полягає у передачі інформації від виробника до споживача. Виробник (він же – розпорядник) – орган виконавчої влади, а споживач – громадянське суспільство. Принципово важливим є усвідомлення того, що шлях публічної інформації від виробника до споживача має бути не тільки швидким але і простим. Ідея трансформації публічної інформації до рівня інформаційного продукту полягає в наступному: сегментування аудиторії, якій адресується публічна інформація; завершеність та логічність публічної інформації; зрозумілість, обґрунтованість, наявність висновків.

Відбулися системні зрушення та цифрові трансформації в системі охорони здоров'я. Уряд ухвалив законодавчі нормативні акти, де цифрові інструменти і eHealth прописані як фундаментальні для розвитку досліджуваної сфери. Також урядом ухвалено п'ятирічну Концепцію розвитку електронної охорони здоров'я [77]. Відповідно до дорожньої карти

заплановано до втілення понад 120 цифрових проєктів, для забезпечення безпеки, якості та доступності медичних послуг для пацієнтів. Продовжується розвиток 13 інформаційно-комунікаційних систем і 45 вже функціонуючих реєстрів, необхідних для сфери охорони здоров'я.

Електронна медична інформаційно-комунікаційна система eHealth автоматизує роботу ЗОЗ, переглядати, створювати, обмінюватися інформацією в електронній формі.

До складу eHealth входять: електронні медичні інформаційні системи і центральна база даних, між якими забезпечений автоматизований обмін інформацією, документами та даними за допомогою відкритого програмного інтерфейсу (API).

Завданнями eHealth є: автоматизація управління медичною інформацією і ведення обліку медичних послуг; забезпечення можливості використання для реалізації прав пацієнтів ними електронних сервісів, в тому числі за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення; запровадження системи електронного документообігу у сфері медичного обслуговування населення [78].

У результаті формування інформаційного продукту зацікавленість у публічній інформації буде зростати, а її інформативність матиме ширше коло споживача.

За таким підходом, оцінка механізму реалізації принципу публічності формується уявленням про так звану інформаційну обізнаність.

3.2. Удосконалення підходу до фінансування системи охорони здоров'я на засадах публічності

Формування ефективної системи охорони здоров'я є першочерговим завданням державного управління. Через систему охорони здоров'я державні органи влади створюють передумови для реалізації конституційних прав

населення. «В умовах побудови правової та демократичної держави з соціально-орієнтованою ринковою економікою актуалізуються питання забезпечення реалізації конституційного права людини на охорону здоров'я. Провідну роль у підвищенні доступності та якості надання медичних послуг населенню, гарантованих державою, відіграють фінансові ресурси, які надходять у розпорядження галузі охорони здоров'я» [79, с. 73]. Реформування системи охорони здоров'я вимагає переформатування механізмів державного управління. Потребує наукової дискусії питання фінансового забезпечення всіх напрямків реформ, що актуалізує пошук шляхів удосконалення системи гарантованого державою фінансового забезпечення.

У вітчизняній сфері охорони здоров'я породжено сукупність негативних тенденцій, яка є наслідком системної кризи у сфері охорони здоров'я. Охорона здоров'я як галузь переважно залежна від державного бюджетного фінансування, на противагу від інших галузей (переробної, добувної, обробної). Розвиток та залучення зовнішніх (приватних, інвестиційних, міжнародних грантових) джерел фінансування гальмується низьким рівнем зацікавленості приватного бізнесу та дещо скептичним ставленням з боку державних органів управління до розвитку приватного бізнес-середовища у сфері охорони здоров'я. Тому нестача державних бюджетних фінансових ресурсів призвела до зменшення обсягів безоплатної медичної допомоги.

Важливе значення в реформуванні системи охорони здоров'я мало прийняття на законодавчому рівні Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я [80]. З 2018 р. розпочалося повномасштабне переформатування фінансування системи охорони здоров'я на основі нової моделі фінансування, яка ґрунтується на пацієнтоцентриському уявленні при наданні медичних послуг, забезпечує виконання державних гарантій щодо надання медичних послуг та дозволяє конкретизувати зобов'язання та ролі органів державної влади, органів місцевого самоврядування та керівництва

ЗОЗ. Оскільки первинна медична допомога (далі – ПМД) є основоположним елементом вітчизняної системи охорони здоров'я, початково на нові умови фінансування перейдуть саме ЗОЗ, які надають ПМД. ЗОЗ отримують автономність у питаннях внутрішнього управління та налагодження бізнес процесів» [81, с. 3].

Аналізуючи текст концепції [80] стає очевидним, що мета пов'язана із вирішенням низки проблем функціонування системи охорони здоров'я: низька фінансова спроможність пацієнтів; низька ефективність та якість надання послуг; неефективне використання бюджетних ресурсів.

Для вирішення вищезазначених проблем в концепції прописано такі вихідні постулати (додаток Б).

У концепції прописані практикозорієнтовані заходи, термін реалізації яких протягом 5 років з 2016 по 2020 календарний рік включно для реформування фінансової складової системи охорони здоров'я як каталізатора реформи національної системи охорони здоров'я загалом:

запровадження визначеного гарантованого державою пакету медичних послуг згідно з пріоритетами у системі охорони здоров'я та соціально-економічного стану держави, який поширюватиметься на всіх громадян і включатиме ПМД, основні види спеціалізованих амбулаторних послуг, основні види планової стаціонарної медичної допомоги за направленням, екстрену медичну допомогу, конкретизований перелік лікарських (медичних) засобів. Послуги, не включені до ДГП передбачають співфінансування чи повну проплату отримувачем медичної послуги, за умови звільнення від співоплати чи оплати пільгових категорій громадян. Надавати ДГП зможуть постачальники незалежно від їх форм власності;

формування функціонально-комунікаційні бар'єрів між замовниками і постачальниками медичних послуг через утворення інституту посередника – єдиного національного замовника як організаційно незалежної інституції з регіональними підрозділами, що функціонує в інтересах пацієнтів, придбаючи послуги з єдиного національного пулу фінансових ресурсів з

урахуванням єдиних вимог до якості та базових тарифів, надання бюджетним закладам управлінської та фінансової автономії завдяки перетворенню їх на комунальні або державні некомерційні організації;

впровадження новаційних механізмів оплати за медичні послуги: коли фінансування прив'язане до конкретного пацієнта, відмова від фінансування ЗОЗ на основі кошторисного утримання медичної інфраструктури та надання переваги системі фінансової оплати постачальникові за фактично надані послуги. Для ПМД запроваджується змішаний метод фінансування на базі показника «норматив на одного жителя з урахуванням ризиків»). Для спеціалізованої амбулаторної залежно від виду надаваних послуг використовуються різноманітні методи фінансування: оплата з розрахунку на одного жителя, плата за пролікований випадок чи плата за послугу. Для стаціонарних ЗОЗ використовується метод оплати на основі фінансування за кожний пролікований випадок з урахуванням діагностично-споріднених груп (ДСГ);

спрощення та реорганізація структури переліку бюджетних програм згідно основних функцій системи охорони здоров'я: «Громадське здоров'я», «Державний гарантований пакет медичних послуг», «Реабілітація та медико-соціальна допомога», «Адміністрування, централізовані закупівлі та інші витрати», «Медична освіта, дослідження та підвищення кваліфікації» [82].

Концептуально медична реформа передбачала значне переформатування порядку реалізації медичних послуг та системи охорони здоров'я. Це визначило напрями удосконалення підходів до процесу фінансування. Ключовими аспектами реформування системи охорони здоров'я, які вплинули на редагування фінансового механізму державного управління, є шість напрямів (додаток В).

У 2019 р. Всесвітня організація охорони здоров'я та Світовий банк презентували Спільний звіт про систему фінансування охорони здоров'я нашої держави [83], в якому сконцентровано такі висновки:

Загальний організаційний дизайн реформи фінансування системи

охорони здоров'я в Україні корелює з провідним міжнародним досвідом поліпшення якості, доступності та результативності надання медичних послуг.

Реформа фінансування ЗОЗ логічно міксується та відповідає загальним цілям розвитку країни і, за умови її послідовного втілення в життя, вона високоюмовірно принесе відстрочення результати в царині поліпшення фінансово-економічної результативності та системного дотримання фіскальної дисципліни.

У звіті наголошено, що впровадження реформи фінансування системи охорони здоров'я проходить згідно оптимістичного сценарію розвитку подій. На державному рівні створено посередника (єдиного закупівельника послуг) – Національну службу здоров'я (НСЗ) України.

Однією з основних причин ефективного впровадження реформи фінансування стало практичне дотримання політичних зобов'язань та якісні міжвідомчі взаємовідносини між Кабінетом Міністрів України, Міністерством охорони здоров'я, НСЗ України та Мінфіном. Важливе їх подальше зміцнення і підтримка.

НСЗ України виконує роль провідника змін у системі охорони здоров'я. Збереженню за нею в перспективі статусу кво в трансформації системи охорони здоров'я сприятимуть нарощування потенціалу і постійний інституційний розвиток.

Можемо констатувати, що загальна макрофінансова ситуація в державі є складною. Тому підвищення ефективності повинно проілюструвати результати реформування і створення можливостей для подальшої підтримки пріоритетних дій, зокрема, суттєвим буде підвищення результативності за рахунок реструктуризації ЗОЗ, що потребуватиме витривалості і політичної підтримки.

Забезпечення загальної стабільності розподілу бюджету на охорону здоров'я матиме ключове значення для подальшого впровадження реформи системи охорони здоров'я і дозволить зберегти ресурси, отримані від

підвищення ефективності та перетворити їх на кращу якість охоплення та надання послуг.

Фінансування в необхідному обсязі і визнання пріоритетною сфери громадського здоров'я і ПМД потребує захисту в межах бюджетного фінансового розподілу, щоб реформа стаціонарної допомоги не відвернула увагу від фінансування медичних послуг на первинній ланці.

Органи влади на місцевому рівні як власники установ і органи фінансування повинні впливати на приймання рішень, проте необхідний подальший політичний діалог щодо узгодження децентралізованих функцій зі пріоритетами національної полстратегією розвитку в сфері охорони здоров'я.

Новаційні фінансові стимули і стратегічні механізми придбання ретельно пропрацьовані і досить якісно розроблені, реалізація йде поетапно без значних відхилень від запланованих результатів, але для досягнення позитивних змін в клінічній практиці ЗОЗ на рівні територіальних громад потрібен ширший спектр інструментів (інституціоналізовані механізми поліпшення якості).

Для забезпечення сталості реалізації реформи варто забезпечити розподіл відповідальності за її реалізацію між зацікавленими сторонами, включаючи органи місцевої влади, надавачів медичних послуг (ЗОЗ) та населення [83].

Механізм державного управління фінансування системи охорони здоров'я є багатоаспектним, бо об'єднує сукупність суб'єктів управління (Міністерство охорони здоров'я, департаменти охорони здоров'я облдержадміністрацій) і різні сфери державної політики. Основну проблему недолугості фінансового забезпечення охорони здоров'я розуміємо у відсутності критеріїв оцінки результативності використання бюджетних фінансових ресурсів на різноманітних рівнях державного управління та ЗОЗ. В умовах реформування системи охорони здоров'я фінансове забезпечення видозмінилося через обрання гарантованого пакету медичних послуг та в

частині надання ПМД через укладання декларацій із сімейними лікарями. Трансформовану систему фінансування ПМД представлено в додатку Д.

Реалізація зазначеної концепції пройшла із розвитком нормативно-правового механізму (додаток Е), який передбачав певні нормативно-правові акти.

Далі розглянемо ключові напрями удосконалення фінансового механізму державного управління системою охорони здоров'я.

На рівні державного управління системою охорони здоров'я:

сформувати чіткий механізм надання та фінансування гарантованих медичних послуг шляхом внесення змін до Закону України Про Державний бюджет та Бюджетний Кодекс України. У державному бюджеті необхідно прописувати конкретний перелік гарантованих медичних послуг. На державному рівні є потреба у затвердженні недоторканого на декілька календарних років списку та варіативний список, що буде доповнювати перший, враховуючи певний стан здоров'я населення; соціально-економічні показники, що визначають планові видатки та доходи державного бюджету; пріоритетні напрями розвитку системи охорони здоров'я;

розширити діяльність НСЗ України в регіонах з метою підвищення ефективності фінансового забезпечення надання медичних послуг. Створення регіональних управлінь дозволить врахувати регіональні особливості при розподілі коштів та стан здоров'я населення в окремих областях;

сформувати комплекс заходів для налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків між органами виконавчої влади на центральному рівні для фінансового забезпечення системи охорони здоров'я. Так, є потреба в формуванні інформаційно-комунікаційних зв'язків між: центральними органами виконавчої влади щодо розподілу державних коштів (Міністерство охорони здоров'я України, НСЗ України); центральними органами виконавчої влади та місцевими органами влади;

визначити спектр державного фінансування інноваційної діяльності ЗОЗ. В Бюджетному кодексі доцільно прописати обов'язкові статті місцевих

та державних видатків, спрямовані на розвиток інноваційної діяльності як системи охорони здоров'я в цілому, так і фінансування інноваційної діяльності ЗОЗ. Разом з тим, вагоме значення для інноваційного розвитку ЗОЗ має стимулювання його через оплату праці лікарів та інших медичних працівників;

розробити комплексні методики оцінки ефективності фінансового забезпечення системи охорони здоров'я в цілому та ЗОЗ зокрема. Встановити, що одним із напрямів державного фінансового аудиту ЗОЗ є аналітична оцінка фінансового стану ЗОЗ та фінансових результатів продажу оплачуваних пацієнтами медичних послуг;

врегулювати на державному рівні порядок використання ресурсів місцевих бюджетів для фінансування ЗОЗ. Зобов'язати органи влади на місцевому рівні здійснювати періодичний аналіз результативності, ефективності фінансування ЗОЗ та, на основі даних аналізу, оцінювати діяльність управлінського персоналу ЗОЗ, що підпорядковуються органам влади на місцевому рівні;

удосконалити механізм стратегічних закупівель НСЗ України шляхом впровадження інноваційних програмних продуктів з галузевими особливостями. Напрямом інноваційного розвитку системи охорони здоров'я є використання інноваційних інформаційно-комп'ютерних технологій при управлінні фінансовими надходженнями і їх розподілом;

при фінансуванні ЗОЗ враховувати якість надання медичних послуг та ефективність діяльності ЗОЗ. Розробити галузеві методики аналітичної оцінки ефективності використання ресурсів ЗОЗ, які враховують якість надання медичної допомоги та за аналітичними даними коригувати державне забезпечення фінансовими ресурсами;

визначити механізми фінансового контролю за діяльністю НСЗ України. Визначитися з системою органів державного фінансового контролю, які будуть встановлювати ефективність, законність та цільовий характер використання фінансів ЗОЗ;

При реформуванні державного регулювання діяльності ЗОЗ:

розширити асортимент платних медичних послуг державних ЗОЗ, що дозволить поліпшити їх фінансову спроможність та сформувати власні фінансові фонди для інноваційної діяльності. За рахунок розширення спектру платних медичних послуг державними та комунальними ЗОЗ є можливість отримання додаткових фінансових ресурсів. Як наслідок з'являється можливість формування фондів для фінансування інноваційної діяльності та резервів на фінансування наслідків форс мажорів (техногенних катастроф, природних катаклізмів, війн);

за кількістю оптимізувати чисельність ЗОЗ на регіональному рівні, що посприє оптимізації витрачання коштів для надання медичної допомоги усіх рівнів. Доцільно продовжити формувати госпітальні округи, враховуючи кількість населення в певному регіоні, просторову доступність до ЗОЗ;

трансформувати систему оплати праці лікарів та іншого персоналу ЗОЗ, що дозволить підвищити якість кадрового складу ЗОЗ і, як результат, якість медичної послуги. Встановити мінімальний загальнодержавний рівень оплати праці лікарів на рівні середньої заробітної плати. Визначити надбавки до оплати праці за результати інноваційної діяльності та використання експериментальних методи лікування;

визначити напрями оцінки результативності фінансового управління ЗОЗ і на їх основі визначити ефективність діяльності управлінців закладу (головного лікаря та його заступників);

встановити види відповідальності управлінців ЗОЗ, що пов'язані з неефективним фінансовим управлінням та використанням коштів.

Вже реалізовані етапи реформи фінансування системи охорони здоров'я значно переформатували фінансовий механізм державного управління системою охорони здоров'я. Та залишається низка невирішених проблем, а частина їх виникла в умовах реформування, що спричинено первинним неврахуванням існуючих проблем при розробці концептуальних положень.

Висновки до розділу 3

Проаналізовано специфіку реалізації принципу публічності в ЗОЗ в частині використання новітніх засобів інформаційного управління: подання електронних звернень та публічних електронних запитів; публікація відкритих даних; підвищення якості інформаційних продуктів.

Таким чином, в результаті проведеного дослідження нами було визначено особливості реформування фінансового забезпечення системи охорони здоров'я України. Встановлено особливості фінансування ПМД державним та місцевими бюджетами. Запропоновано сукупність напрямів удосконалення фінансового механізму державного управління системою охорони здоров'я на рівні державного управління та державного регулювання діяльності ЗОЗ. Впровадження даних реформістських заходів дозволить підвищити результативність державного управління та уникнути сукупності ризиків, які обумовлені сучасними реформами в досліджуваній сфері.

ВИСНОВКИ

Досягнення принципу публічності в якості інформаційного інтерфейсу медичних послуг ЗОЗ з високою ймовірністю вирішить питання прозорого фінансового господарювання, відкритості особливостей діяльності ЗОЗ для суспільства, не залишить місця для корупції та сприятиме розробці і реалізації довгострокових планів.

Очільники держави мають розробити і виголосити декларацію публічності, в якій візьмуть на себе, у співпраці з виконавчими органами влади, зобов'язання сформувані публічний за всіма напрямками задоволення потреб населення простір, працюючи на початковому етапі над декількома пілотними проєктами публічності.

Публічність можлива при виконанні вимог кожного її елемента: системність, інформаційна прозорість, візуальність, лаконічність, інтерактивність.

З принципу публічності логічний розвиток отримує на державному рівні е-урядування (e-government). Впровадження принципу публічності у діяльність ЗОЗ вимагає скорочення, спрощення, систематизації інформації, яка проходить технічну візуальну обробку і перетворюється на презентацію, стають зрозумілими, а, отже, керованими.

Спрощення і особлива обробка для перетворення інформації на доступний продукт запускає публічний процес, відкриту публічну комунікацію з експертами, аналітиками, громадянським суспільством.

Принцип публічності є регулятором і головним інструментом впровадження реформ у сфері охорони здоров'я.

Публічність для українських реалій має відрізнятися від публічності для європейських реалій. Бо там нестача публічної інформації компенсується антикорупційною культурою суспільства, і держава ефективно функціонує, а Україні, для кардинальної трансформації культури корумпованості самих громадян і бюрократизму держави, необхідний режим суперпублічності.

Тільки зробивши відкритими і прозорими всі сторони функціонування держави зможемо протистояти і переважити відсутність адекватних стратегій розвитку, корупцію і бюрократизм. Публічність стане альтернативою протиправним, антидержавним діям.

Декларування змін у державній системі охорони здоров'я, тобто її реформування, без декларування публічності, тяжіє до реалізації стратегії програшу. Непублічність як друга сторона медалі створить ілюзію змін на краще, проте принципово у діяльності ЗОЗ тоді нічого не зміниться.

Отже, щоб забезпечити впровадження принципу публічності у діяльність ЗОЗ доцільно:

визнати публічність як феномен і ознаку розвиненості суспільства з урахуванням його здатності до ствердження необхідності існування перманентного діалогу в середині суспільства, з інституціями держави, органами влади, ЗОЗ;

професійно розвивати правові (поінформованість громадянського суспільства; електронне урядування; висвітлення діяльності у засобах масової інформації) і організаційні (побудова суспільного діалогу між представниками органів держави в сфері охорони здоров'я та представниками громадськості; залучення громадськості до процесу прийняття рішень з метою забезпечення постійної взаємодії суспільства та органів влади) форми реалізації принципу публічності у діяльності ЗОЗ;

на державному рівні продовжити опікуватися використанням засобів інформаційного управління: поданням електронних звернень та публічних електронних запитів; публікацією відкритих даних; підвищенням якості інформаційних продуктів;

удосконалити фінансовий механізм державного управління системою охорони здоров'я на рівні державного управління та державного регулювання діяльності ЗОЗ за узагальненими нами напрямками (див. третій розділ кваліфікаційної роботи).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Уфанцев М.С., Дорошенко Є.М. Публічність як вимога до діяльності місцевих органів влади. *Місьцеве самоврядування в Україні: теорія та практика* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 07 грудня 2021 року / за заг. ред. Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2021. С. 404-407.
2. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація, місце і роль у правовій системі України. *Правова система України: історія, стан та перспективи. У 5 т. За заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Х.. Право, 2008. Т. 1. Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України. С. 689-704.*
3. Сучасний словник із суспільних наук. За ред. О. Г. Данильяна, М. І. Панова. Харків, «Прапор», 2006. 432 с., с. 309
4. Селіванов А. Публічна влада і громадянин в умовах застосування судової адміністративної юрисдикції (проблеми теорії і практики). *Право України. 2006. № 9. С. 28-33.*
5. Куян І. До питання про публічність і суверенність державної влади. *Право України. 2009. № 11. С. 52-56.*
6. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К.: «Укр. енцикл.», 2003. Т. 5: П – С. 736 с.: іл.
7. Орлюк О.П. Фінансове право. Академічний курс. К. : Юрінком Інтер, 2010. 808 с.
8. Савченко Л.А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право». Нац. юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2002. 455 с.
9. Юридична енциклопедія : в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка. К. : Українська енциклопедія, 1998–2004. Т. 1. 1998. 672 с.
10. Роговенко Д.С. Правовий статус Рахункової палати України : дис.

... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Ін-т законодавства Верховної Ради України. К., 2007. 201 с.

11. Музика-Стефанчук О.А. Органи публічної влади як суб'єкти бюджетних правовідносин : [монографія]. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2011. 384 с.

12. Воронова Л.К., Кучерявенко Н.П. Финансовое право. Х. : Легас, 2003. 360 с.

13. Фінансове право України : навч. посібник. Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін. К. : Правова єдність, 2009. 395 с.

14. Музика О.А. Неподаткові доходи місцевих бюджетів України (фінансово-правове дослідження) : [монографія]. К. : Атіка, 2006. 256 с.

15. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр>

16. Червякова О.Б. Порухення права на інформацію. *Вісник прокуратури*. 2003. № 8. С. 84-90.

17. Фінансове право України. Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін. К. : Правова єдність, 2009. 395 с.

18. Ткач І.В. Принципи прозорості та відкритості як невід'ємна складова публічного управління: теоретичний аспект. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» № 12 (22), 1 т., 2016. file:///C:/Users/User/Downloads/mnj_2016_12(1)_6.pdf

19. Медична реформа: 2019 рік має бути переламним для усієї галузі URL: <https://www.umj.com.ua/article/135044/medichna-reforma-2019-rik-mayebuti-perelamnim-dlya-usiyeyi-galuzi> (дата звернення: 10.09.2022).

20. Єсімов С. С., Бондаренко В. А. Публічність як принцип діяльності органів публічного управління в умовах використання інформаційних технологій. Соціально-правові студії. 2018. Випуск 1. С. 42-49.

21. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції

України: конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів. Уклад. Е.А.Афонін, О.В.Сушій. К., Вид-во НАДУ, 2010. 48 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/transparentnist.pdf>

22. Наливайко Л.Р., Романов М.Ю. Поняття транспарентності в світлі європейських цінностей. Екологічне право. 2016 №1-2. URL: <http://aup.org.ua/wp-content/uploads/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1>

23. Пашковська М. В. Поняття транспарентності в сучасній науці Державне управління. Ефективність державного управління. 2013. № 34. С. 135-143.

24. Гурковський В. І. Шляхи адаптації світового досвіду розвитку транспарентності публічного адміністрування до українських реалій. Інвестиції: практика та досвід № 15/2010. С. 91-94. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2010/23.pdf

25. Бистрова Ю.В. Транспарентність у правовій комунікації як принцип сталого розвитку суспільства. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1742/>

26. Тованчова Е. Н. Транспарентность государственной власти. автореф. дисс... к.полит. наук. URL: <http://cheloveknauka.com/transparentnost-gosudarstvennoy-vlasti#ixzz5nPcBt3tL>

27. Гунин Д.И. Транспарентность и тайна информации: теоретико-правовой аспект. автореф. дисс. канд. юр. наук. Екатеринбург, 2008. URL: <https://www.ifap.ru/library/book365.pdf>

28. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

29. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

30. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015

31. Про доступ до інформації, яка знаходиться в розпорядженні державних органів. Рекомендації Ради Європи № R(81)19. URL: <http://www.dzyalosh.ru/02-dostup/books/otcrit/r3-rekomend-81.html>

32. Якименко Ю. Громадянське суспільство в Україні: основні характеристики. URL: http://razumkov.org.ua/upload/yakymenko_civic_society_2004.pdf

33. Open Government Declaration. URL: <https://www.opengovpartnership.org/about/approach/>

34. Заключні зауваження по шостій періодичній доповіді України від 14 червня 2014 року. URL: www.upr-info.org/en/review/Ukraine

35. Основні шляхи подальшого розвитку системи охорони здоров'я в Україні. Спільний звіт / за заг. ред. В.М. Лехан, В.М. Рудого. К.: Вид-во Раєвського, 2005. 168 с.

36. Національна доповідь, представлена відповідно до пункту 5 додатка до резолюції 16/21 Ради з прав людини від 31 серпня 2017 року. URL: www.upr-info.org.

37. Пасмор Ю. В. Напрями консолідації в інформаційному забезпеченні правової науки України: соціально-комунікативний аспект. Монографія. Харків, Юрайт, 2013. 272 с.

38. OCDE 1999, European Principles for Public Administration, Sigma Papers, no.27, Publishing OECD, 13, URL: www.sigmaweb.org.

39. Victor Alistar, Transparen a decizional în administra ia public româneasc , International Seminar „Transparency and participation for the government closer to the citizen”, 5-6 december 2005, SNSPA Bucharest. 211 с.

40. Стадник Р.І. Відкритість органів влади в контексті законодавства про доступ до публічної інформації. Інформаційна політика. 2016. С. 55-59 URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-2/doc/2/02.pdf>.

41. Шевчук Б. М. Європейські принципи належного врядування та реформа системи органів виконавчої влади в Україні. Демократичне врядування. 2012. Вип. 9. С. 1-9. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2012_9_8.

42. Савченко Л.А. Правові основи фінансового контролю. К. :Юрінком Інтер, 2008. 504 с.

43. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314.

44. Департамент охорони здоров'я Полтавської обласної військової адміністрації: Офіційний сайт. URL: <http://uoz.gov.ua/> (дата звернення: 05.11.2022 р.)

45. Комунальне підприємство «Полтавський обласний клінічний шкірно-венерологічний диспансер Полтавської обласної ради»: Офіційний сайт. URL: <https://shkirvenpoltava.webnode.com.ua/> (дата звернення: 05.11.2022 р.)

46. Комунальне підприємство «Обласний центр профілактики та боротьби з ВІЛ/СНІД Полтавської обласної ради»: Офіційний сайт. URL: <http://www.aids.poltava.ua/> (дата звернення: 05.11.2022 р.)

47. Клімова С.М. Публічність управління фінансами держави як фактор розвитку демократичної соціальної держави. Державне будівництво. 2007. № 2. С. 13–14. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2007-2/doc/4/01.pdf>.

48. Біла Книга. Європейське врядування. Комісія Європейських Співтовариств. COM (2001) 428. Брюссель, 2001. URL: http://www.pravo.org.ua/files/konstutyc/WHITE_BOOK_UKR_REV.pdf.

49. Пилаєва В. М. Адміністративно-правові засади забезпечення транспарентності в діяльності органів виконавчої влади в Україні. Дис...к.ю.н. за спец. 12.00.07. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2017. 245 с.

50. Терещук Г. А. Транспарентність в діяльності органів публічної адміністрації як один із ключових принципів. Правова держава. 2018. № 30. С. 124-129.

51. Словник іншомовних слів / Укл.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута.

Київ, 2000. 680 с.

52. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ, 2003. 1440 с.

53. Опацький Р.М. Форми діяльності публічної адміністрації у сфері реалізації ювенальної політики. Порівняльно-аналітичне право. 2013. № 3-1. С. 252-256.

54. Теория политики. учеб. пособие / под ред. Б. А. Исаева. СПб, 2008. 464 с.

55. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні Розпорядження, Концепція від 20.09.2017 № 649-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p>

56. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій. Дзюба С.В., Жилияев І.Б., Полумієнко С.К., Рубан І.А., Семенченко А.І. За ред. А.І. Семенченка. Київ, 2012. 264 с.

57. Демкова М. Матеріали дистанційного курсу Технології еурядування. URL: <http://www.znannya.org/?view=concept>

58. Ємелянв В. М., Берсан Є. В. Проблеми та перспективи розвитку електронного урядування в Україні. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія : Державне управління. 2016. Т. 281. Вип. 269. С. 11-17.

59. Берназюк О. Адміністративні електронні послуги: поняття та умови впровадження в Україні. Підприємництво, господарство, право. 2019. №5. С. 196-199.

60. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.01.2013 № 1313. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-2013-%D0%BF>

61. Кодекс кращих практик участі громадськості у процесі прийняття рішень. Конференція міжнародних неурядових організацій Ради

Європи. 2009.19 с. URL: <https://rm.coe.int/16802eeddb>

62. Гнатюк М.Д. Правозастосування та його місце в процесі реалізації права. Автореф. дис. ... канд. юрид. на-ук. Київ, 2007. 20 с.

63. Про державну таємницю. Закон України від 21 січня 1994 року. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 16. Ст. 93.

64. Про інформацію. Закон від 02.10.1992 № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. N 48. Ст. 650.;

65. Про запобігання корупції. Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>

66. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні. Розпорядження, Концепція від 20.09.2017 № 649-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p>

67. Полішкевич Л. Д. Теоретичні засади взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю Ефективність державного управління. 2016. Вип. 4. С. 282-289.

68. Бабінова О. Взаємодія органів державного управління та місцевого самоврядування з громадськістю як предмет теоретичного аналізу. Вісник НАДУ. 2004. № 3. С. 345-353.

69. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України» № 2260 від 11.10.2019. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67065

70. Цимбалюк В. І. Звернення громадян як важлива складова захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. Молодий вчений. 2017. № 5.1. С. 149-154. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

71. Деякі питання приєднання до Міжнародної хартії відкритих даних :Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 № 686-р. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/686-2016-%D1%80>

72. Про затвердження плану дій з реалізації принципів Міжнародної хартії відкритих даних. Розпорядження Кабінету Міністрів України; План від 21.11.2018 № 900-р. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/900-2018-%D1%80>

73. Ковтун М. С., Хрякова Н. О. Відкриті дані в Україні: сутність та стан розвитку. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 2. С. 66–73. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2018_2_10.pdf

74. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних. Постанова Кабінету Міністрів України; Положення, Перелік, Порядок від 21.10.2015 № 835. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/835-2015-%D0%BF>

75. Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних. Постанова Кабінету Міністрів України. Порядок від 30.11.2016 № 867. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/867-2016-%D0%BF>

76. Розпорядники: відомості із Єдиного порталу відкритих даних (<https://data.gov.ua/>). URL: <https://data.gov.ua/organization>

77. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я. Розпорядження КМУ № 1671-р від 28.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-%D1%80#Text>

78. Електронна система охорони здоров'я eHealth: структура і можливості. URL: <https://medplatforma.com.ua/article/1541-elektronna-sistema-ohoroni-zdorovya>» <https://medplatforma.com.ua/article/1541-elektronna-sistema-ohoroni-zdorovya>».

79. Іваненко Є. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в умовах соціально-економічних трансформацій. *Світ фінансів*. № 3. 2015. С. 71-81.

80. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я. Розпорядження КМУ від 30 листопада 2016 р. № 1013-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249626689>

81. Етапи впровадження реформи фінансування системи охорони здоров'я закладами ПМД у 2018 році. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/311/USAID_2018_interactiv_1.pdf

82. Концепцію реформи фінансування системи охорони здоров'я України винесено на громадське обговорення. URL: <http://aipm.org.ua/kontseptsiyu-reformi-finansuvannya-sistemi-ohoroni-zdorov-ya-ukrayini-vineseno-na-gromadske-obgovorennya/>

83. Україна: огляд реформи фінансування системи охорони здоров'я 2016–2019. Спільний звіт ВООЗ та Світового банку. Режим доступу: https://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0018/425340/WHO-WB-Joint-Report_UKR_Full-report_Web.pdf

84. Бабченко В.Л., Андрушко О.Г. (2019). Пріоритетні напрями реформування галузі охорони здоров'я у Житомирській області. *Публічне управління та адміністрування*, № 3 (89) 2019. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=657>

85. Криничко Л., Мотайло О. Нові підходи до фінансування системи охорони здоров'я. *Аспекти публічного управління*. Том 9. № 2. 2021. С. 86-102